

A LA RECERCA DEL TEMPS PERDUT

Marcel Proust

ALBERTINE
DESAPAREGUDA
I

VOLUM XI

*Traducció de
Josep Maria Pinto*

El cercle *de* VIENA

CAPÍTOL PRIMER

«**L**a senyoreta Albertine se n'ha anat!» De quina manera, el patiment va més lluny en psicologia que la mateixa psicologia! Feia un moment, mentre m'analitzava, havia pensat que aquesta separació sense haver-nos tornat a veure era justament el que desitjava, i comparant la mediocritat dels plaers que em donava l'Albertine amb la riquesa dels desitjos que em privava de fer realitat, m'havia trobat subtil, havia conclòs que ja no la volia veure, que ja no l'estimava. Però aquelles paraules: «La senyoreta Albertine se n'ha anat», acabaven de produir en el meu cor un sofriment tal que vaig sentir que no podria resistir-hi gaire més temps. Així, doncs, el que havia cregut que no era res per a mi, era, senzillament, tota la meva vida. Que malament que ens coneixem! Havia d'aturar immediatament el patiment; tendre amb mi mateix com la meva mare amb la meva àvia moribunda, em deia, amb aquella mateixa bona voluntat que tenim de no deixar patir els que estimem: «Tingues un segon de paciència, et trobarem un remei, estigues tranquil, no et deixarem patir d'aquesta manera». En aquest ordre d'idees, el meu instint de conservació va buscar els primers calmants per aplicar-los sobre la ferida oberta: «Tot plegat no té cap importància perquè la faré tornar immediatament. Ja examinaré els mitjans que calguin, però de tota manera aquest vespre serà aquí. En conseqüència, és inútil que em mortifiqui». «Tot plegat no té cap importància», no m'havia

accontentat de dir-ho, havia mirat de donar-ne la impressió a la Françoise, no deixant aparèixer davant d'ella el meu patiment perquè, fins i tot en el moment en què l'experimentava amb una tal violència, el meu amor no oblidava que li era important semblar un amor feliç, un amor compartit, sobretot als ulls de la Françoise, a qui no li agradava l'Albertine i sempre havia dubtat de la seva sinceritat. Sí, feia una estona, quan la Françoise havia arribat, jo havia pensat que ja no m'estimava l'Albertine, havia pensat que no deixava res de banda, com un analista exacte; havia pensat conèixer bé el fons del meu cor. Però la nostra intel·ligència, per gran que sigui, no pot percebre els elements que la componen i que romanen insospitats fins que, a partir de l'estat volàtil en què subsisteixen la majoria del temps, un fenomen capaç d'aïllar-los no els fa experimentar un començament de solidificació. M'havia equivocat quan havia cregut que veia clar dins del meu cor. Però aquest coneixement que no m'havien donat les percepcions més fines de l'esperit, me l'acabava d'aportar, dur, esclatant, estrany com una sal cristal·litzada, la brusca reacció del dolor. Tenia una tal certesa de tenir l'Albertine al meu costat, i tot d'una veia un nou rostre de l'Habitud. Fins aquí l'havia considerat sobretot com un poder anihilador que suprimeix l'originalitat i fins la consciència de les percepcions; ara la veia com a una divinitat temible, tan adherida a nosaltres, amb la seva cara insignificant tan incrustada en el nostre cor que si se'n desprèn, si es desvia de nosaltres, aquesta deïtat que quasi no distingim ens infligeix sofriments més terribles que cap altra i aleshores és tan cruel com la mort.

El més urgent era llegir la carta de l'Albertine, ja que volia pensar en els mitjans de fer que tornés. Sentia que els posseïa perquè, com que l'avenir és allò que encara existeix només en el nostre pensament, encara ens sembla modificable per la inter-

venció *in extremis* de la nostra voluntat. Però al mateix temps recordava que havia vist actuar a sobre seu altres forces que no eren la meua i contra les quals, encara que m'haguessin donat més temps, no hauria pogut fer res. De què serveix que encara no hagi arribat l'hora, si no podem fer res sobre el que s'hi ha de produir? Quan l'Albertine era a casa jo estava ben decidit a conservar la iniciativa de la nostra separació. I ara se n'havia anat. Vaig obrir la carta de l'Albertine. Estava redactada així:

Estimat amic, perdona'm per no haver gosat dir-te de viva veu les poques paraules que segueixen, però sóc tan covarda, sempre he tingut tanta por davant teu que, fins i tot forçant-me, no he tingut el coratge de fer-ho. Vet aquí el que t'hauria hagut de dir: Entre nosaltres, la vida ha esdevingut impossible, de fet deus haver vist, per la teua esbrancada de l'altre vespre, que hi ha alguna cosa que ha canviat en les nostres relacions. El que es va poder arranjar aquella nit esdevindria irreparable al cap d'uns dies. Així, doncs, ja que vam tenir la sort de reconciliar-nos, val més que ho deixem com a bons amics; per això, estimat, t'envio aquest missatge, i et prego que siguis prou bo per perdonar-me si t'he fet una mica de pena, pensant en la pena immensa que jo tindrè. Estimat meu, no vull tornar-me enemiga teua, prou dur que em serà arribar a ser de mica en mica, i ben de pressa, indiferent per a tu; així, com que la meua decisió és irrevocable, abans que la Françoise et doni aquesta carta, li hauré demanat les maletes. Adéu, et deixo el millor de mi mateixa. Albertine.